

PRAVE BIZNIS OD ZABORAVLJENE TRADICIJE

Stare razboje vraćaju u kuće

**SMILJKA STAJŠIĆ
JE JEDNA OD
NAJSTARIJIH TKALJA**

SLOBODAN JERKOVIĆ

SOMBOR ► Da bi sačuvali stapski ćilim, pokrenut projekat restauracije sačuvanih razboja.

U Staparima skoro da nema starosedelačke kuće koja nema ćilim, ali samo još nekoliko žena zna da ih tka.

- I razboj za tkanje ćilima nekada je imala skoro svaka kuća, ali ih je danas ostalo samo nekoliko i to nekompletnih. Jedan kompletiran i sreden ima posebno mesto u etno sobi u seoskoj školi. - To je razboj star oko 100 godina i potiče od moje babe iz porodice Parabuckih. Namera nam je da osposobimo još nekoliko razboja i uz pomoć žena koje su još vične tkanju

prenesemo tu veštinu na mlade i sačuvamo tradiciju, motive i tehniku tkanja - kaže Snežana Aperlić, koja je na čelu projekta za očuvanje ćilimarstva.

Projekat revitalizacije stapskog ćilima podržali su grad, država, NALED i australijska ambasada, pa se u selu nadaju da ova tradicija neće zamreti. Očekuju da se mnogim mladim ženama, u saradnji sa tkaljama jednako čuvenih pirotskih ćilima, otvori perspektiva za samozapošljavanje i sopstveni biznis.

Smiljka Stajšić (77) jedna je od najstarijih tkalja koja

je spremna da umeće prenese mladim ženama.

- Ćilime tkam još od rane mladosti, kada je razboj bio nešto najvažnije u kući. Imam šest ćilima, a mnogo sam ih izatkala. Osnova je bila od kudelje, streka od naše domaće vune, a za izradu ćilima je trebalo oko šest kilograma vune i po mesec dana udarničkog rada - objašnjava Smiljka.

U rad sa mladima uključuje se i Mila Katić. - Sve smo nekada tkale, jer su ćilimi i ponjave bili obavezan deo domaćinstava. Kada su došli tepisi ovaj zanat je zaboravljen. Nadam

Za ćilim treba šest kilograma vune i nedelje rada

se da će mladi obnoviti.

Ne može se tačno reći kada se ćilim, čiju tradiciju nastavljaju Staparci, odmaćio na ovim prostorima, ali je procvat, prema rečima profesora istorije Rastka Stokanova, doživeo nakon Mohačke bitke, u drugoj polovini 16. veka.

- Ćilim je vekovima bio jedino po čemu se poznavala srpska, lalinska kuća. Kao prekrivač preko kreveta činio je sastavni deo domaćinstva, a devojke su za miraz u kuću obavezno donosile i ćilime - kaže Stokanov. ■

JUTRO ZEMLJE

Procenjuje se da je u selu ostalo **JOŠ STOTINAK** čuvenih stapskih ćilima. Nekada je jedan vredeo koliko i jutro oranice, ali je danas njegova prava vrednost nematerijalne prirode.